

gurii, când cu Radu, Domnulu Munteniloru; căci Stephan voiă să u-nescă Moldova cu țera Românescă, cum e astă-ți; dar' lui Radu, nu-i veniă la socotelă; fiindu că atunci, nu mai putea fi domnu și elu și Stephan; ci trebuia să fie numai unulu din ei. În fine Radu, Domnulu Româniloru munteni, vădendu pe Stephan atât de curagiosu, și pe români că țineau mai multu cu acesta, se otărî să alerge la ajutorulu streiniloru. Dar' cine putea fi atunci mai puternicu de câtu curagiosulu Stephan, ajutatu de cătră toți românii? — Radu se gândi, că nimene altulu nu putea fi, de câtu numai turcii; pentru că biruințele lor, spăimântasseră lumea întrégă. La ajutorulu lor dar', alergă elu și 'i promissă mulți bani, dacă-lu voru ajutā să cuprindă țera lui Stephan. Turcii împinși de lăcomia baniloru și mândrie, primiră cererea lui Radu-vodă. Împēratulu turcescu, chiamă numai de câtu pe Soliman-Pașa, și dându-i o armată de 120 mii, i porunci să mērgă în Moldova, să cuprindă țera și pe Stephan să-lu aducă viu sēu mortu la elu. Soliman porni; și pe la finele anului 1474, intră în Moldova. Stephan însciințatu de acēsta, își adunā în grabă oșteā sa, în număr de 40 mii, compusă mai multu din țerani înarmați cu lānci, topore și cōse; ceru ajutoru de la Matheiu Regele Unguriloru, și de la Casimir Regele Leșiloru. Matheiu i trāmissă 5 mii; ēr' Casimiru numai 2 mii. Așa dar' Stephan, avea în totulu numai 47 mii, cu cari trebuia să se bată în contra a 120 mii de turci; adecă: unu moldovanu, avea să se bată cu trei turci! În fine Stephan, după ce a arsu în drumulu turciloru totu ce li trebuia pentru hrană, s'a aședatu într'unu locu lângă Bērlad, numitu **Racova**. Ecēă și turcii ajungu în fația moldoveniloru, la 4 Ianuaru 1475. Stephan, mai înainte de începerea resboiului pusesse în dossulu unei lunci, musecele și tobele. Lupta se începe; fiecare-și pōte închipui curagiulu ce trebuia se aibă Romānii, în fația sēlbaticiloru Turci. Romānii se bătură ca nisce lei; însă Secuii lui Matheiu, perdu curagiulu și începu a luā fuga; Romānii atunci vinu în ajutorulu secuiloru; dar' vădendu pe turci înaintați multu spre dēnșii, Stephan dede poruncă musiceloru și tobeloru, să sune din dossulu luncei; ele sunară; și turcii aūdindu, se spāimāntară și începură a fugi; ēr' Romānii a-i ucide din fugă. Turcii fugēndu, se spune, că parte se înneacă în apa Racovățului, parte în apa Bērladului, și alții în Dunărea. În fine 100 mii turci, periră în acestu cumplitu resboiu! Ce-au cătatu, găsit'au? —

Cine învinse în acestu resboiu? — Da, curagiulu învinse; căci curagiulu romāniloru, ascultarea lor și înțelepciunea Domnului Stephan, făcură mai multu de câtu silbătăciea și mulțimea Turcilor. Ecēă așa: într'unu resboiu, învinge numai curagiulu, ascultarea și suppunerea soldatului, ajutatu de înțelepciunea căpitanului seu.

12. Pământu ardătoru.

Dupē petre și metale, mai suntu și alte feluri de pământu, care ardu cu mare lesnire, dāndu unu mirosu fōrte tare. Aceste suntu: **Sulfuru** sēu puciōsa, **bitumul** sēu smōla, **cărbunii de pământu**, **ambra** sēu chihlimbarulu, **pēcura** etc.